

censendi ne essent nominatim interdicti, cum nec ipse Pontifex eos noverit qui sectis masonicis nomen dederunt? Hinc et alia ratio nutat inde petita, quod fere impossibile esset interdicendo communitatem, nominare singulos; haec enim ratio ad casum nostrum applicari neque potest, neque debet, cum textus loquatur de persona nominatim interdicta, non de interdicta nominatim communitate; qua de causa impossibilitas inducta locum non habet: quin imo ratio illa supponit quod in quaestione versatur; quaestio enim est: an nominatim interdicta communitate, singuli eam componentes nominatim interdicti censendi sint; sed si singuli nominatim interdicti censendi sunt eo quod fere impossibile est ut nominatim indicentur, idem est ad dicere: interdicta nominatim communitate, singuli nominatim interdicti censendi sunt; probaretur scilicet idem per idem. Quin imo si aliquid ratio adducta valeret, nobis potius quam Bonacinae faveret. Etenim ideo interdicta nominatim communitate aliqua, censendi non sunt singuli eam componentes nominatim interdicti, quia fere impossibile est ut nominentur; cum ergo lex loquatur de personis *nominatim* interdictis, hoc ipso applicari non debet ad communitatem, quae persona non est, sed componitur personis.

Eodem porro vitio tertia ratio laborat. Etenim quaestio non est:

an lato interdicto generali locali, omnes Ecclesiae censeantur interdictae; sed: an si Pontifex legem ferat qua decernat nullam Ecclesiam esse habendam interdicto suppositam nisi *nominatim* exprimatur, censendae sint singulae Ecclesiae loci *nominatim* interdictae in interdicto generali locali? Porro, ut quisque videt, sententia affirmans aliquid contra legis sensum manifestum statueret. Addimus, in re nostra quaestionem non esse de interdicto generali, sed de particulari, immo individuo; at in interdicto particulari locali, nominatim exprimitur Ecclesia, vel locus interdicto suppositus. Relate igitur ad rem nostram in citato Bonacinae argumento deest paritas.

Quod quidem apprime perspexit Alterius *De Censuris Ecclesiasticis Tom. II, Disp. IV, Cap. V. pag. 410.* « Respondeo non esse » parem rationem de interdicto generali locali, et de interdicto personalis; nam interdictum locale » dicitur generale propter amplitudinem loci tantum in ordine ad » alium locum, qui arctiori ambitu » concludatur, neque plures partes complectatur, tamen revera » fertur circa rem certam determinatam suis finibus et particulari rem, quae solum continet particularia loci tamquam partes integrantes totum locum interdictum, » qui locus generalis non est aliquid quod totum collectivum, sed singulare determinatum constans ex

» multis partibus, sicut aliae res » corporales. At vero interdictum » generale populi, quamvis in ordine ad communitatem sit determinatum, non vero respectu singularium personarum, quia illud » totum est collectivum tantum, et » ideo valde confusum, et tanquam » quid generale respectu singularium. »

Exinde factum videmus ut auctores praestantissimi contrariam sententiam defendant. Suarez *De Censuris disp. 35, sect. 3, n. 5* scribit: « Proprie et in rigore, non potest » dici persona quae sepelitur nominatim interdicta, propterea » quod populus eius sit nominatim » interdictus. »

S. Alphonsus *Theol. Mor. lib. VII, n. 134, 3°*: loquens de excommunicatione scribit: « Licet dicatur: *excommunicamus Petrum, v. g. incendiarium, et eius complices*, solus Petrus vitandus est, » non vero alii, etsi sint notorii; » quia sententia quoad illos est tantum generalis, et non specialis » contra certam personam. » At eadem ratio militare pro interdicto debet, atque militat. Atque ne ni-

mii simus, Alterius loc. cit. ita perbelle rem nostram dirimit: « Si » autem loquamur de interdicto personalis generali est maior difficultas: an privet personam sic interdictam ecclesiastica sepultura. » Aliqui sentiunt pro parte affirmativa, et conantur affirmare ex » Cap. *Si sententia de Sent. excommunicationis lib. 6. (1)* Ubi » propter interdictum generale populi prohibentur singuli audire » divina, et recipere Sacramenta. » Verum hic textus posset retorqueri in contrariam partem; si » enim propter interdictum generale personale prohibentur singuli audire alicubi divina et recipere Sacramenta, et nihil dicitur de tertio effectu, id est de » ecclesiastica sepultura, signum » igitur probabile est interdictum generale non parere hunc effectum quoad eas personas quae culpabiles non fuerunt. Unde » Glossa *in cit. Clem. vers. 1. nominatim de sepult.* infert ex illo » textu, ubi excommunicantur sepelientes interdictos nominatim, » posse sepeliri in loco sacro interdictos non nominatim, si ipse

(1) En Caput: « Si sententia interdicti proferatur in Clerum, non intelligitur » (nisi aliud sit expressum in ea) interdictus populus, nec etiam e converso. Unde » uno interdicto ipsorum, alius licite admittitur ad divina. Ceterum cum propter » delictum domini, vel rectoris est civitas interdicta, si vel eiusdem (qui culpabiles non existunt, dummodo et ipsi propter dominum vel rectorem puniendum » in eis non fuerint interdicti) possunt extra ipsam licite interesse divinis. Cum » vero alicuius terrae populus interdicto nodatur, singulares ex eo personae quas » interdictas esse constat ne sententia effectu careat, cum divinorum auditio, et » sacramentorum perceptio populo ut universis non debent alicubi (casibus expressis a iure dumtaxat exceptis) audire divina, vel ecclesiastica recipere sacramenta.»

» locus interdictus non sit. Et idem
 » confirmari potest ex Cap. *Ut pri-*
 » *vilegia de privilegiis*, et ex aliis
 » iuribus, quae citantur a dicta
 » Glossa in quibus apparet privari
 » ecclesiastica sepultura nominatim
 » interdictos, simulque poenam ex-
 » communicationis infligi tantum
 » adversus sepelientes publice ex-
 » communicatos, aut sic interdictos,
 » id est nominatim.

» Sed contra obiiciet quis: ex
 » Cap. *Episcoporum de privileg.*
 » *lib. 6*, non denegatur ecclesia-
 » stica sepultura interdictis nomi-
 » natim, sed simpliciter interdi-
 » ctis, sic enim habetur: *aut ex-*
 » *communicatos publice, vel inter-*
 » *dictos ad divina officia, seu ec-*
 » *clesiastica Sacramenta, vel eccle-*
 » *siasticam sepulturam admittant;*
 » ergo interdictum personale etiam
 » generale privat ecclesiastica se-
 » pultura.

» Respondendum est, in dicto
 » Cap. per interdictos intelligi illos
 » qui sunt interdicti specialiter,
 » tum quia debet explicari ex aliis
 » iuribus antiquioribus, in quibus
 » quoad hunc effectum privationis
 » ecclesiasticae sepulturae aequipa-
 » rantur publice excommunicati
 » cum interdictis nominatim, tum
 » etiam quoniam si simpliciter men-
 » tio fiat de interdictis, intelligun-
 » tur illi qui specialiter sunt inter-
 » dicti. Sed omnis difficultas tolli-
 » tur ex iure novo *Extravag. ad*
 » *Evitanda*, ubi non prohibetur
 » communicatio cum innodatis cen-

» sura aliqua, nisi nominatim sint
 » declarati tales. »

Porro eiusmodi Alterii ratio po-
 strema nos ad illud observandum
 impellit, quod Pius Papa IX per
 Constit. *Apostolicae Sedis* censuras
 limitavit; si ergo et in iure anti-
 quo probabilior sententia erat pri-
 vandos esse ecclesiastica sepultura
 illos tantum qui essent *nominatim*
interdicti, quo iure post pianam
 Constitutionem ad nominatim non
 interdictos extendemus?

Atque probe notandum est, no-
 stro aevo difficillimum esse, ne,
 ob temporum circumstantias, fere
 impossibile dicamus, ut interdicta
 localia, vel personalia generalia re-
 noventur; optime autem renovari
 posse interdictum personale indi-
 viduum; nulla consequenter ratio
 ex mente legislatoris apparet, qua
 ad alios quam ad interdictos nomi-
 natim legem Pii IX applicare de-
 beamus.

Demum ex dictis patet, ut mo-
 destissimi simus, ob rationes intrin-
 secas, et Doctorum auctoritatem, de
 legislatoris mente non satis constare,
 legem ideoque dubiam esse, atque
 sententiam nostram vel aequae
 probabilem vel probabiliozem esse;
 in hisce vero excommunicatio non
 incurritur.

Hinc si contingat ut interdictus
 quilibet, at non nominatim, sit ec-
 clesiasticae sepulturae tradendus,
 neque mandantes neque cogentes
 hanc excommunicationem incurrere
 sunt dicendi.

Duo autem manifesta in re esse
 putamus 1° ut quis nominatim in-
 terdictus censeatur, requiri senten-
 tiam declaratoriam iudicis; idque
 tum ob Extravagant. *ad evitanda*
 in Concilio Constantiensi (1414)
 lata, et a Martino V confirmata, ex
 qua nemo tenetur aliquem censura
 innodatum vitare, *nisi censura vel*
sententia eiusmodi fuerit a iudice pu-
blicata, vel denunciata specialiter et
expresse; (1) tum reipsa; nemo enim
 nominatim interdictus censi potest
 nisi ab habente potestatem in-
 terdicendi taliter fuerit denuncia-
 tus; tum ob Doctorum et plurimo-
 rum Commentatorum sententiam.

Satis sit in re unum S. Alphon-
 sum audire qui quaestionem hanc
 praeclare dirimit lib. VII. n. 137.
 « Requiritur 2°, ut reus publice ex-
 » communicatus publice etiam de-
 » nuntietur. Circa quod non suffi-
 » cit, si denuntiatio fiat coram li-
 » tigantibus, sed debet fieri in loco
 » publico (prout in Ecclesia, tem-
 » pore missae vel Concionis) et in
 » charta affigi in loco publico, vel
 » alibi iuxta usum regionis. Et in

» dubio, an quis excommunicatus
 » sit sufficienter denunciatus, non
 » tenemur eum vitare... nisi adesset
 » periculum scandali. Sufficit ta-
 » men, ut teneamur vitare, si con-
 » stet nobis esse illum denunciatum
 » per famam publicam, vel per te-
 » stimonium etiam unius personae
 » gravis auctoritatis. Notandum se-
 » cundo, quod excommunicatus a
 » iure (nisi crimen sit notorium)
 » debet prius a suo proprio supe-
 » riore citari, ut se defendat. Et
 » deinde debet publice ut excom-
 » municatus denunciari seu decla-
 » rari. Sufficit tamen ut excommu-
 » nicatus a iure tantum denunciatur
 » tanquam talis, ut iam sit vitan-
 » dus. Non vero sufficit si reus sen-
 » tentia declaretur tantum quod
 » commiserit crimen, cui adnexa
 » est excommunicatio. Ratio quia
 » in Decreto Concilii Constantien-
 » sis et in Extrav. Martini V di-
 » ctum est, neminem esse vitandum
 » *nisi censura vel sententia eius-*
 » *modi fuerit a Iudice publicata,*
 » *vel denunciata specialiter et ex-*
 » *presse*. Ex quibus verbis Gibali-

(1) His porro verbis lex fertur: « Ad evitanda scandala indulgemus, quod
 » nemo deinceps a communione alicuius in sacramentorum administratione, vel
 » receptione, vel aliis quibuscumque divinis, vel extra, praetextu cuiuscumque
 » sententiae, aut censurae a iure, vel ab homine generaliter promulgatae, teneatur
 » aliquem vitare, aut interdictum ecclesiasticum observare, nisi sententia vel
 » censura eiusmodi fuerit contra personam, vel Collegium etc. vel locum certum,
 » aut incertum a iudice publicata et denunciata specialiter vel expresse. Salvo si
 » quum pro sacrilega manuum iniectioe in Clericum sententiam latam a Canone
 » adeo notorie constiterit incurrisse, quod factum non possit aliqua tergiversatione
 » celari, nec aliquo suffragio excusari; nam a communione illius, licet denunciatus
 » non fuerit, volumus abstineri, iuxta canonicas sanctiones. Per hoc tamen huius-
 » modi excommunicatos, suspensos, et interdictos, seu prohibitos, non intendimus
 » in aliquo revelare, nec eis quomodolibet suffragari. »

» nus cum Sanchez addit nec sufficere, si declaretur reus incurrisse omnes censuras crimini adnexas, nisi in specie denuntietur excommunicatus. » At eadem valere de nominatim interdicto nemo ambigere debet.

Aliud pariter certum illud est, quod ut quis uti nominatim interdictus privatus censendus sit ecclesiastica sepultura, nullo pacto a Romano Pontifice interdictus esse debet, sed satis est ut uti talis ab loci Ordinario fuerit proclamatus. Lex enim unice requirit ut privandus ecclesiastica sepultura sit nominatim interdictus; neque exigit ut interdicto a Romano Pontifice sit supponendus.

Postremo loco inquirendum nobis est, quaenam requiratur scientia in mandantibus vel cogentibus ad incurrendam praesentem excommunicationem. Et quidem dubitandi rationem inducunt tum *Capita Quicumque*, et *Eos qui* ab initio citata, tum Commentariorum discrepantia. In allegatis enim Capitibus nedum scientia, sed etiam praesumptio requiritur: *scienter praesumpserint ecclesiasticae tradere sepulturae: excommunicatos publice.... scienter sepelire praesument.* E contra in *Const. Apostolicae* excommunicantur simpliciter *mandantes, seu cogentes tradi sepulturae ecclesiasticae haereticos notorios etc.*; quin de scientia aut de praesumptione sermo habeatur.

Exinde lites inter Commentatores. De Varceno *Theologia Mor.*

Tom. II, pag. 497, affirmat etiam post Pianam Constitutionem scientiam et praesumptionem requiri: « In hoc articulo damnatur sub poena excommunicationis actio, qua quis scienter ac temere mandat, vel cogit ut detur sepultura ecclesiastica haereticis etc. Diximus *scienter ac temere*, quia mandatum, seu coactio (mandantes seu cogentes) supponit reluctantionem habentis ius vel custodiam sepulturae ecclesiasticae; ac proinde de per se indicat in mandante plenam cognitionem huiusmodi poenae, ac simul praesumptionem contra faciendi. Quare ab hac censura excusat ignorantia crassa et supina, imo et affectata. »

At cl. De Varceno contradicunt eruditissimi scriptores *Ephemeridis Nouvelle Revue Théologique Tom XI, pag. 397*, quo loco affirmant, nihil esse in Piana lege quod eiusmodi interpretationi faveat; etenim cum Pontifex scientiam et praesumptionem veluti conditionem excommunicationis seu poenae alicuius requisivit, eas disertis verbis expressit; qua de causa cum in praesenti capite neque scientiam, neque praesumptionem exposcat, concludendum est eas non requiri.

De Varceno insuper non sibi constare; dum enim *Tom. cit. pag. 516*, explanare satagit Tridentinam excommunicationem latam in *Cogentes, praeterquam in casibus in iure expressis, mulierem ad ingrediendum monasterium, vel*

impedientes; pag. 517 n. 6°, excommunicationi supponit *cogentes etiamsi laborent ignorantia crassa, supina vel affectata*; quo igitur argumento in cogentes hosce, dum de sepultura haereticorum etc. agitur, excommunicationem infert eo tantum in casu quo scienter haereticum notorium sepeliri mandent vel cogant? Si enim in *cap. de cogentibus moniales aut impediuntibus etc.*, excommunicatio incurritur etiam cum ignorantia *crassa, supina, et affectata*, etiam in *capite de sepultura etc.*, eodem pacto excommunicatio incurri dicenda est.

Concludunt hinc, sola ignorantia non inculpabili excusari in casu mandantes et cogentes; eo vel magis quod nullum noverint auctorem qui opinioni a De Varceno propugnatae faveat.

Quid ergo dicendum?

Ad eiusmodi quaestionem dirimendam nonnulla praenotemus oportet.

Et 1° Certum est, hoc in capite unice excommunicari mandantes et cogentes tradi sepulturae ecclesiasticae haereticos notorios etc. Ergo si notorius haereticus, vel nominatim excommunicatus aut interdictus demandetur sepulturae ecclesiasticae sine mandato vel coactione aliqua, nulla excommunicatio incurritur. Casus esset si defuncti haeretici cadaver ad sepulturam ecclesiasticam deferatur *unica associatione*, ut vocant, *civili*, sine ulla Parochi, vel auctoritatis eccle-

siasticae monitione aut interdicto de eo non sepeliendo in loco sacro. Hoc enim in casu neque mandans neque cogens habetur, et cum cadaver deferentes, associantes, sepelientes nullam incurrant excommunicationem, nemo profecto illam incurrit. Hos autem casus nostro tempore saepissime contingere videmus.

Ex hoc autem sequitur quod quamvis partem sumentes in interdicti cadaveris sepultura legem et adnexam poenam noverint, nullam incurrere excommunicationem dicendi sunt, quia poena non in quolibet, sed unice in mandantes et cogentes lata est: ergo si desit mandatum vel coactio, excommunicatio locum non habet.

2° At mandatum et multo magis coactio reluctantiam supponit ex parte auctoritatis ecclesiasticae, seu Parochi; saltem huius protestationem. Etenim cum cadavera ad locum sacrum deferri possunt, Parochus eorum associationem suscipit, eaque munia explet quae pro exequiis in Rituali Romano praescribuntur; cum autem ad locum sacrum deferri non possuunt, Parochus omnia negat quae corporibus defunctorum impendi solent. Quod si ad locum sacrum vel deferri possint, et Parochus non vocetur; vel quamvis deferri non possint, Parochus neque moneat, neque obstat, superior recurrit casus de nemine mandante, aut cogente, et nulla habet locum excommunicatio.

Addimus, mandantes hoc in loco intelligendos illos esse qui habent auctoritatem, ut superius probavimus, cogentium nomine quoslibet qui vim inferunt qua oppositorum superent resistantiam vel repugnantiam; at nisi adsit oppositio, auctoritatem habentes in re sese non immiscent, neque cogentes vim aliquam inferunt. Necessario igitur in eiusmodi interdictorum cadaverum sepultura supponenda est sive monitio, sive protestatio, sive oppositio auctoritatis ecclesiasticae. Atqui certum undequaque est, Ecclesia praefatas monitiones, et protestationes emittere, atque oppositionem agere ex causa canonica, allegando scilicet legem et poenas adnexas in contrafacientes; idque tum ut iuridice se agere probent et ad superiorum legum praescriptam, in quibus dispensare non possunt, tum ne in iudicium a laicis iudicibus rapiantur, tum praecipue ut moneant mandantes, cogentes, et alios quoslibet quod rem agant contra praescriptum Ecclesiae, et poenas consequenter incurrant indictas.

3° Nullo igitur pacto mandantes et cogentes supponendi sunt legem ignorare; sed eo in statu reperiri, quo legem nedum perfecte agnoscunt, sed etiam perfecte continentur.

Quamvis igitur Pius Papa IX adverbium *scienter* aut verbum *praesumpserint* in cit. capite praetermiserit, eiusmodi vocabula suppo-

nenda necessario sunt, cum in facto ipso necessario includantur.

Ratio hinc in praesenti Capite clarissimo De Varceno favet.

Ex iis vero sequitur, quod si quacumque ignorantia etiam affectata mandantes vel cogentes detineantur, excommunicationem non incurrunt; et dari posse eiusmodi casum impossibile fere putamus.

Postremo loco observare debemus, quod quamvis mandantes et cogentes excommunicationem incurrant ob sepulturam vel notorii haeretici, vel nominatim excommunicati aut interdicti exinde nemo putet, quoslibet alios iure prohibitos posse sepulturae post Pianam constitutionem mandari; etenim qui lege lata quominus sepelirentur in loco sacro antea prohibebantur, et nunc prohibentur; excommunicatio autem non incurritur nisi ob illorum sepulturam qui in Piano Capite recensentur.

Ceteros autem quorum corpora in loco sacro sepeliri interdicuntur, quique si vi aut mandato sepeliantur, nulla incurritur excommunicatio, ex Rituali Romano *Tit. de Exequiis* ita describimus.

« Negatur ecclesiastica sepultura » paganis, iudaeis et omnibus infidelibus; haereticis et eorum fautoribus; apostatis a christiana fide; » schismaticis, et publicis excommunicatis maiori excommunicatione; interdictis nominatim, et » iis qui sunt in loco interdicto, » eo durante.

» Seipsos occidentibus ob desperationem vel iracundiam, non » tamen si ex insania id accadat, » nisi ante mortem dederint signa » poenitentiae (1).

» Morientibus in duello, etiamsi » ante obitum dederint poenitentiae signa.

» Manifestis et publicis peccatoribus qui sine poenitentia perierunt.

» Iis de quibus publice constat, » quod semel in anno non susceperint sacramenta Confessionis et » Communionis in Pascha, et absque » ullo signo contritionis obierunt.

» Infantibus mortuis absque baptismo.

» Ubi vero in praedictis casibus » dubium occurrerit, ordinarius » consulatur ».

Hisce omnibus igitur neganda est ecclesiastica sepultura; at si ex sepulturae negatione scandala imminuant, absque peccato eam Parochi permittent; ita enim Suprema Inquisitio de re interrogata respondit die 13 Iulii 1609. « Sepulturam haereticorum tolerandam esse, si ei absque scandalo resisti non potest. » Apud Giraldi *Expositio Iuris Pontificii, Part. 1. Sect. 809.*

APPENDIX XXXV.

De Excommunicatione lata in laedentes Inquisitores, denuntiantes, testes, aliosve ministros S. Officii.

In qualibet hominum societate et praecavere ne malum agant; at rite constituta inquisitionem esse fontes in qualibet societate et nascere nemo negaverit; fontes enim scuntur et existunt; in qualibet plectere nedum societas debet, sed ergo societate ii esse debent qui

(1) Porro si quis reperiatur laqueo, veneno interemptus, tenendum est ab alio necatum fuisse. Et si constet, necem sibi intulisse, tenendum est, non fuisse suae mentis, si tristitiae sese dederat, vel mane confessus fuerat. « Ita d'Annibali ex probatis auctoribus *Comment. pag. 93, nota 12 Edit. 3^a ».*

Praestat insuper afferre responsonem quam Sancti Officii Congregatio dedit die 16 Maii 1866 ad sequens dubium: « Utrum liceat ecclesiasticam sepulturam » dare suicidis, aut solemnes exequias cum missa pro iisdem celebrare? »

R. « Quod moneantur Parochi et missionarii ut in singulis casibus quibus » praesens dubium refertur, recurrant quoad fieri potest ad Ordinarium. Quod regula est, non licere dare ecclesiasticam sepulturam seipsos occidentibus ob desperationem vel iracundiam (non tamen si ex insania id accadat) nisi ante » mortem dederint signa poenitentiae. Quod praeterea quando certo constat vel » de iracundia, vel de desperatione negari debet ecclesiastica sepultura, et vitari » debent pompae et solemnitates exsequiarum. Quando autem certo constat de » insania, datur ecclesiastica sepultura cum solemnitatibus exsequiarum. Quando » tamen dubium superest, utrum mortem quis sibi dederit per desperationem aut » per insaniam, dari potest ecclesiastica sepultura, vitatis tamen pompis et solemnitatibus exsequiarum ».